

رستمیان، محمدعلی، ۱۳۴۴ -
دین و قراشت پذیری / محمدعلی رستمیان. - قم: نشر ادیان، ۱۳۹۰.
۳۴۴ ص - (نشر ادیان).
ISBN: 978-964-2908-44-8

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا.
کتابنامه: ص ۳۴۲ - ۳۳۵.
نمایه
۱. دین. ۲. دین - تاریخ و نقد. ۳. کثرت گرایی - تاریخ. الف. نشر ادیان.
ب. عنوان.
۱۳۹۰
BL ۴۸ / ر ۵ د ۹
۲۰۰
۲۳۳۱۴۰۷
کتابخانه ملی ایران

قرآن پیر

www.ketab.ir

محمد علی رستمیان

دین و قرائت پذیری

- مؤلف: محمدعلی رستمیان
- تهیه: مرکز مطالعات و تحقیقات ادیان و مذاهب
- ناشر: نشر ادیان
- نوبت چاپ: اول، تابستان ۱۳۹۰
- چاپ: نگارش
- شمارگان: ۱۰۰۰ جلد
- قیمت: ۵۵۰۰ تومان
- شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۹۰۸-۴۴-۸
- حق چاپ و نشر محفوظ است.

● مراکز پخش:

تهران، خ حافظ، نرسیده به چهارراه کالج، نبش کوچه بامشاد، شماره ۵۲۵.
پکتا (پخش کتب اسلامی و انسانی) تلفن: ۵ - ۸۸۹۴۰۳۰۳ (۰۲۱)
قم، پردیسان، روبه روی مسجد امام صادق (ع)، دانشگاه ادیان و مذاهب.
تلفن: ۱۳ - ۲۸۰۲۶۱۰ (۰۲۵۱)، نمابر: ۲۸۰۳۱۷۱ (۰۲۵۱)

تقدیم به

همه طالبان حقیقت که همچون شمع می سوختند تا تشنگان را
به سرمنزله مقصود برسانند، مخصوصاً پیر جماران خمینی کبیر (ره)
که قرائت نوینی از اسلام بر مبنای سنت نبوی، بینش و منش علوی
و راه و روش حسینی ارائه کرد و در راستای اصلاحگری مهدوی
به اصلاحگری پرداخت و به اسلام حیات دوباره بخشید.

به نام آن که جان را فکرت آموخت

بشر در طول تاریخ همواره با موضوع کثرت و گونه‌های مختلف دین و دینداری سروکار داشته است، اما در دوران جدید با شکل‌گیری علم دین‌پژوهی، محققان به دنبال نظریه‌پردازی درباره چگونگی شکل‌گیری این کثرت بوده‌اند و نظریه‌های مطرح‌شده در خصوص پلورالیسم دینی و شکل‌گیری فرقه‌های مختلف دینی همه در پی یافتن راهی برای توجیه این کثرت هستند. البته به نظر می‌رسد هدف اصلی از توجیه معرفتی برای کثرت‌گرایی دینی، زمینه‌سازی برای نوعی زندگی مسالمت‌آمیز بین پیروان ادیان و فرقه‌های مختلف دینی بوده، اما کم‌کم خود به مسئله‌ای علمی تبدیل شده و اندیشمندان حتی در جوامعی که این مسئله از جهت اجتماعی برای آنها مهم نبوده، نیز به دنبال حل آن بوده‌اند.

مسئله قرائت‌پذیری دین که به برداشت‌های مختلف از مطلق دین یا یک دین خاص می‌پردازد، یکی از مسائل مرتبط با کثرت دینی در جوامع بشری است و در جامعه ما که حکومت آن دینی است، با مسئله سیاست و کشورداری نیز درآمیخته است و همواره این پرسش مطرح بوده است که آیا می‌توان از دین برداشت‌های مختلفی داشت که بتوان به نحوی بر درستی همه آنها تأکید کرد یا همواره یک برداشت درست وجود دارد

و بقیه نادرست است. بررسی این مسئله و ابعاد مختلف آن، از جمله شناخت ریشه‌های شکل‌گیری برداشت‌های مختلف، در کتاب حاضر بررسی شده است.

اثر حاضر کوششی است برای تبیین علمی مسئله قرائت‌پذیری دین، که در جامعه ما دچار حواشی مختلف سیاسی و اجتماعی، و موضع‌گیری‌های افراطی در انکار و تأیید شده است. این اثر سعی می‌کند که از جهت تاریخی به ریشه‌های شکل‌گیری مسئله تعدد قرائت‌ها از دین پرداخته و در حد امکان به بیان نظریات مختلف پرداخته و آنها را بررسی و نقد کند.

ناشر امیدوار است با نشر این کتاب که به یکی از مسائل مهم در حوزه فلسفه دین، یعنی شکل‌گیری برداشت‌های مختلف از دین و پدید آمدن نحله‌ها و فرقه‌های مختلف دینی، می‌پردازد، قدمی، هرچند کوچک، در زمینه آشنایی با مسائلی که به طور بنیانی با ادیان و مذاهب ارتباط دارد، بردارد و از این رو، از نویسنده فاضل و ارجمند این نوشته، جناب آقای دکتر محمدعلی رستمیان، و نیز همه کسانی که در به نتیجه رسیدن این اثر همراهی کردند، نهایت سپاس و امتنان خود را ابراز می‌دارد. والسلام.

مرکز مطالعات و تحقیقات ادیان و مذاهب

فهرست مطالب

مقدمه	۱۳
۱. تعدد قرائت‌ها از دین از منظر معرفت‌شناختی	۱۷
مقدمه	۱۷
۱. زمینه‌های شکل‌گیری مسئله تعدد قرائت‌ها از دین	۱۸
انسان‌محوری	۱۹
تاریخ‌گرایی	۲۳
فردگرایی	۲۵
کثرت‌گرایی دینی	۲۶
۲. دیدگاه‌های پیرامون مسئله تعدد قرائت‌ها از دین	۲۸
چگونگی و محدوده تعدد قرائت‌ها از دین	۲۹
معیار تعدد قرائت‌ها از دین	۳۹
۳. جلوه‌هایی از تعدد قرائت‌ها از دین	۷۰
فردگرایی و جامعه‌گرایی	۷۰
قدسی‌گرایی و عرفی‌گرایی	۷۳
ظاهرگرایی و تأویل‌گرایی	۷۸
شریعت‌گرایی، عقل‌گرایی و شهودگرایی	۸۳
اخباری‌گری و اجتهادگرایی	۸۹

۹۴ خلاصه و نتیجه‌گیری

۹۸ پی‌نوشت‌های بخش اول

۱۰۱ ۲. منشأ تعدد قرائت‌ها از دین

۱۰۱ مقدمه

۱۰۶ ۱. نسبی بودن حقیقت دین

۱۰۸ ۱. تغییر و تحول در محتوای دین از منظر اندیشه اسلامی

۱۲۴ ۲. تفسیرپذیری متون دینی از منظر اندیشه اسلامی

۱۵۳ ۲. تأثیر پیش‌فرض‌ها بر معرفت دینی

۱۵۳ ۱. پیش‌فرض‌ها و معنای متن در هرمنوتیک

۱۸۷ ۲. پیش‌فرض‌ها و معنای متن در تفسیر متون اسلامی

۲۱۳ ۳. نسبی بودن توجیه معرفت دینی

۲۱۳ ۱. تکافؤ ادله دینی

۲۱۶ ۲. اجتهاد راهی برای حجیت معرفت دینی

۲۱۹ خلاصه و نتیجه‌گیری

۲۲۹ پی‌نوشت‌های بخش دوم

۲۳۷ ۳. قرائت‌پذیری دین در چهارچوبی ثابت

۲۳۷ مقدمه

۲۳۸ ۱. ثبات و تغییر آموزه‌های دین

۲۳۸ ۱. نظریه‌های پیرامون ثابت و متغیر در دین اسلام

۲۵۳ ۲. ثبات و قرائت‌پذیری معرفت دینی در چهارچوب ضروریات دین

۲۶۸ ۲. اعتبار و ارزیابی قرائت‌های مختلف از دین

۲۶۹ ۱. ادله اعتبار قرائت‌های مختلف از دین

۲۸۲ ۲. ادله بی‌اعتباری قرائت‌های مختلف از دین

۲۹۴ ۳. ارزیابی و رتبه‌بندی قرائت‌های مختلف از دین

۲۹۵ الف) معنای ارزیابی و رتبه‌بندی قرائت‌های مختلف از دین

۲۹۷ ب) ملاک ارزیابی و رتبه‌بندی قرائت‌ها

خلاصه و نتیجه‌گیری	۳۰۶
پی‌نوشت‌های بخش سوم	۳۱۳
خاتمه	۳۲۱
دیدگاه‌ها درباره تعدد قرائت‌ها از دین	۳۲۱
تعدد قرائت‌ها به معنای اختلاف رویکردها	۳۲۲
نسبیت معرفت دینی منشأ تعدد قرائت‌ها از دین	۳۲۲
نسبیت حقیقت دین	۳۲۳
پیش‌فرض‌ها و معنای متن در گرایش‌های هرمنوتیکی	۳۲۳
پیش‌فرض‌ها و معنای متن در تفسیر اسلامی	۳۲۶
انتظارات مفسر و فهم دین	۳۲۸
تأثیر انتظارات در نگارش انسانی به دین	۳۳۰
نسبی بودن توجیه معرفت دینی	۳۳۰
تعدد قرائت‌ها از دین در چهارچوب ثابت	۳۳۱
دیدگاه‌های مختلف در رابطه با ثابت و متغیر در دین	۳۳۱
معنای ضروریات دین	۳۳۲
ثبات و تغییر در ضروریات دین	۳۳۲
کتابنامه	۳۳۵
نمایه	۳۴۳